

Pilot Wijk-GGD'er in de aanpak van personen met verward gedrag

Haaksbergen

Een publicatie van de werkplaats Sociaal Domein Twente, maart 2018

ER IS EEN ANTWOORD GEZOCHT OP DE VRAAG

Wat verwachten professionals van de inzet van de nieuwe functie 'wijk-GGD'er' rondom de zorg en ondersteuning van mensen met verward gedrag?

Achtergrond

De aanpak, zorg en ondersteuning van personen met verward gedrag staat volop in de spotlights. Per 1 oktober 2018 is het de bedoeling dat elke gemeente en regio beschikt over een goed werkende aanpak voor mensen met verward gedrag. De afgelopen twee á drie jaar zijn er op landelijk niveau veel stappen gezet. Zo zijn er bouwstenen ontwikkeld, (nieuwe) procedures opgesteld, op landelijk en regionaal niveau zijn er projecten gestart die zich bezig houden met de aanpak en samenwerking van professionals rondom personen met verward gedrag. Wat duidelijk naar voren komt uit verschillende projecten en documenten (Schakelteam voor personen met verward gedrag, 2017) is dat de problematiek van personen met verward gedrag vraagt om een andere, meer interdisciplinaire aanpak. Die aanpak is in gang gezet met de transitie van het 'sociaal domein' (decentralisatie van de jeugdzorg, de Wet maatschappelijke ondersteuning en delen van de Algemene Wet, - en Bijzondere Ziektekosten). Deze transitie, de overheveling van taken en verantwoordelijkheden, vraagt om een transformatie, een andere manier van werken. In het kader van deze transformatie worden er landelijk verschillende initiatieven ontplooid om te werken naar een samenleving waarin de hulpvrager (meer) centraal staat, meer oog is voor preventie en de focus ligt op een inclusieve samenleving. Eén van die initiatieven die hier bij past is het werken met wijk-GGD'ers.

HET LANDELIJK AANJAAGTEAM VERWARDE PERSONEN HANTEERT DE VOLGENDE DEFINITIE VAN PERSONEN MET VERWARD GEDRAG

Mensen die de grip op hun leven (dreigen te) verliezen, waardoor het risico aanwezig is dat zij zichzelf of anderen schade berokkenen. Het gaat om mensen met vaak verschillende aandoeningen/ beperkingen, veelal in combinatie met verschillende levensproblemen. (Aanjaag team verwarde personen, 2016)

Pilot wijk-GGD'er

De gemeente Haaksbergen is één van de gemeenten die mee doet aan een pilot rondom personen met verward gedrag die vanuit het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (het CCV) wordt begeleid. Andere gemeenten die hier aan mee doen zijn: Gorinchem, Grootegast, Kerkrade, Haarlemmermeer, Heerenveen en Waalwijk. Daarnaast doen 2 samenwerkingsverbanden van meerdere gemeenten mee. Dit zijn Boxtel, Sint-Michielsgestel, Haaren en Veenendaal, Rhenen, Renswoude. In de gemeente Haaksbergen zijn op 15 november 2017 twee wijk-GGD'ers gestart.

Doel van deze pilot is dat signalering, zorg en ondersteuning voor deze doelgroep tijdig, adequaat en in samenhang worden geboden. Zo wordt geprobeerd te voorkomen dat mensen verder wegzakken, in de problemen komen, de situatie escaleert of maatschappelijke onrust ontstaat. Daarnaast is het doel om:

- Een daling van het aantal meldingen van overlast door verwarde en/of overspannen personen bij de politie;
- Heldere samenwerkingsafspraken te hebben met welzijn vanuit de Noaberpoort, politie, crisisdiensten en zorginstellingen over het voorkomen van overlast door verwarde en/of overspannen personen met verward gedrag;
- Een samenwerkingsmodel te ontwikkelen waarin afspraken met partnerinstellingen en oplossingen op korte en lange termijn gestalte krijgen (Klunder & Vastert, 2017).

De taken van de wijk-GGD'ers in Haaksbergen zijn nadrukkelijk gericht op preventie. De doelgroep waar zij zich op richten is breder dan alleen personen die al verward gedrag laten zien. De kracht van de Wijk-GGD'er zit in de preventie en het laagdrempelig kunnen acteren zonder dat er al escalatie plaats heeft gevonden. Partijen kunnen melding doen over personen waarover zij zich zorgen maken. Wijk-GGD'ers gaan er (herhaaldelijk) op af (outreaching) met als doel waar mogelijk te ondersteunen en toe te leiden naar de juiste zorg en ondersteuning.

Monitoring pilot

Vanuit de werkplaats Sociaal Domein Twente is in het najaar van 2017 meegelezen met het projectplan (Klunder & Vastert, 2017) en advies gegeven over de monitoring van de pilot en de mogelijkheden daarvoor. Op basis hiervan is vlak voor de start van de pilot een format in Excel gemaakt dat de wijk-GGD'ers bijhouden ten aanzien van (globale) problematiek, om gedurende de pilot inzage te krijgen in de problematiek en soort casussen die zij oppakken. De nadruk bij het werk van de wijk-GGD'ers ligt op laagdrempeligheid, het aanwezig zijn in de wijk en niet te veel (onnodig) registreren. Tegelijk is er een wens om het verloop van de pilot te monitoren en (mede) door de inzet van praktijkgericht onderzoek aan te tonen of er met de inzet

van de wijk-GGD'ers een (verbeterde) stap is gezet ten aanzien van het preventief werken rondom de doelgroep personen met verward gedrag en een mogelijke verbetering in het ondersteunen van deze kwetsbare doelgroep en diens netwerk.

Drie 4e jaars studenten van de bachelor opleiding Social Work, vanuit Saxion, zijn betrokken om het perspectief van 9 professionals door middel van diepte-interviews in kaart te brengen aan het begin van de pilot.

Om de pilot in 2018 voort te zetten en op meerdere momenten te monitoren is in samenwerking met de gemeente Haaksbergen en Noaberpoort (vanuit welzijn) een korte vragenlijst ontwikkeld en uitgezet onder 32 professionals van verschillende disciplines binnen het zorgdomein, het gemeentelijke domein (sociaal domein) en het veiligheidsdomein. Alle professionals zijn werkzaam in de gemeente Haaksbergen. Het streven is deze vragenlijst in het najaar van 2018 nogmaals af te nemen.

De dataverzameling van de interviews en het invullen van de vragenlijst hebben beide plaats gevonden tussen 8 december 2017 en 24 januari 2018.

Resultaten

Hieronder zal een beknopte weergave worden gegeven van de interviews met 9 professionals en de antwoorden van 13 professionals op de vragenlijst, een respons van 41%. Respondenten gaven aan werkzaam te zijn bij de politie (wijkagent), sociaal domein Noaberpoort, (sociaal werker, regisseurs), GGD Twente (projectleider pilot Wijk-GGD'er, beide wijk-GGD'ers), Woningcorporatie (consulent wijkbeheer, consulent wonen), manager huisartsen.

Interviews

Er bestaat (nog) geen eenduidig beeld over de wenselijkheid van het inzetten van een wijk-GGD'er. Verschillende respondenten gaven, mede vanuit hun rol als initiator van de pilot, aan een grote behoefte te zien aan deze functie. Anderen, die minder direct bij de pilot betrokken waren, gaven aan de behoefte nog niet als dusdanig te hebben gevoeld. Enerzijds omdat er naar hun idee al goed wordt samengewerkt en er korte lijnen worden ervaren. Anderzijds heeft men de betrokkenheid in het voortraject en de noodzaak voor deze functie gemist. De ervaring leeft bij sommige respondenten dat de pilot 'opeens' startte. Betrokkenheid in het voortraject waarin een werkbezoek aan de gemeente Vught - waar al gewerkt wordt met de inzet van wijk-GGD'ers - is afgelegd en de ideeën ontstonden om mee te doen aan een pilot zijn gemist. Enkele respondenten geven aan dat te betreuren en het als een gemiste kans zien om de pilot scherper neer te zetten.

De verwachtingen over de toegevoegde waarde zijn positief, tegelijkertijd geven diverse professionals aan dat het nog te vroeg is om hier al iets over te zeggen en dat zaken duidelijk moeten worden. Eén respondent stelt vraagtekens bij de inzet van de wijk-GGD'ers in relatie tot de reguliere, specialistische bemoeizorg vanuit de GGZ of verslavingszorg. De functie en taken van de wijk-GGD'ers kunnen naast de reguliere bemoeizorg bestaan, maar het zal z'n plek en daarmee meerwaarde nog moeten vinden en aantonen. De zoektocht in samenwerking en meerwaarde wordt ook door beide wijk-GGD'ers erkend.

Toelichting

In een toelichting hebben mensen aangegeven waarom ze het cijfer kozen. Respondenten roemen over de samenwerking vooral de korte lijnen met elkaar en de kleinschaligheid van de gemeente. Ook de makkelijke bereikbaarheid en het komen tot een MDO op korte termijn wordt ervaren als een pluspunt. Eén respondent geeft aan dat er niets gedaan kan worden (geen ondersteuning kan worden geboden), ondanks dat er wel een 'onderbuikgevoel', een gevoel van onbehagen is. Een andere respondent betreurt dat er de afgelopen jaren bezuinigd is op het maatschappelijk werk.

Ten aanzien van eigen taken en verantwoordelijkheden valt te lezen dat respondenten redelijk tevreden zijn over hun eigen inzet als het gaat om a) partijen met elkaar verbinden en b) competenties in het omgaan met de doelgroep. Sommige respondenten geven aan minder tevreden te zijn over a) beperkte tijd om aan deze doelgroep genoeg aandacht aan te schenken, b) de taak van de organisatie beperkt is of c) omdat zijn/haar eigen het takenpakket (te) beperkt is als gevolg van de financiering door de gemeente.

De tevredenheid naar de toeleiding van zorg en ondersteuning wordt in de huidige situatie als voldoende ervaren. Respondenten omschrijven dat het in de meeste gevallen lukt om passende zorg te vinden en dat er veel voorzieningen zijn in Haaksbergen, maar dat het niet altijd toereikend is voor de complexe problematiek van deze doelgroep.

Over de kwaliteit van zorg die geboden wordt aan de doelgroep zijn respondenten het minst tevreden (6.2). Als toelichting valt te lezen dat de basis goed is, maar dat de kwaliteit nog wel beter kan. Hoe dit verbeterd zou kunnen worden, daar wordt in de toelichting geen suggesties voor gegeven. Respondenten laten weten dat er in sommige gevallen wel 'iets' wordt gesignaleerd, maar desondanks geen zorg of ondersteuning wordt ingezet, omdat de signalen niet concreet genoeg zijn of omdat het te veel zou gaan om 'onderbuik gevoelens'. Soms staan regels of wetgeving daarbij ook in de weg. Een maatwerkvoorziening afgeven zonder toestemming of motivatie is niet mogelijk, terwijl het soms wél in belang zou kunnen zijn voor de cliënt.

Vragenlijst

Tevredenheid van professionals

Professionals geven de huidige samenwerking in het algemeen rondom de doelgroep personen met verward gedrag een 7.9. In tabel 1 staan nog vier items met zoals tevredenheid over de eigen taken en verantwoordelijkheid, tevredenheid over passende zorg en ondersteuning van personen met verward gedrag, tevredenheid over toeleiding naar zorg van personen met verward gedrag en tevredenheid over de kwaliteit van zorg die aan de doelgroep wordt verleend. De tevredenheid over de samenwerking scoort het hoogst en de tevredenheid over de kwaliteit van zorg scoort met een 6.2 voldoende, maar aanmerkelijk lager.

Tabel 1: ervaringen van professionals rondom de doelgroep personen met verward gedrag (N=10)

Hoe tevreden ben je over	Gemiddelde* (SD)
De samenwerking in het algemeen rondom de doelgroep personen met verward gedrag	7.9 (1.1)
De eigen taken en verantwoordelijkheden rondom de doelgroep personen met verward gedrag en het bieden van een sluitende aanpak	7.0 (1.1)
De passende zorg en ondersteuning van personen met verward gedrag	6.5 (0.7)
De toeleiding naar zorg van personen met verward gedrag	6.3 (1.2)
De kwaliteit van zorg die wordt geboden aan personen met verward gedrag	6.2 (1.1)

* Professionals konden een cijfer geven op een schaal van 0 - 10. Standaarddeviatie (SD) geeft de spreiding van de antwoorden aan.

Meerwaarde van de nieuwe functie

De outreachende en laagdrempelige aanpak wordt vooral ingeschat als een meerwaarde van de wijk-GGD'er. Respondenten verwachten ook dat deze nieuwe functionarissen sneller over kunnen gaan tot actie. Eén respondent spreekt de verwachting uit casussen bij de wijk-GGD'er te kunnen neerleggen en vervolgens minder zorgen te hebben dat de casus blijft liggen en niet de juiste instanties worden ingeschakeld.

In de toeleiding naar de (juiste) zorg van personen met verward gedrag verwachten respondenten dat wijk-GGD'ers een brugfunctie vervullen, dat zij een 'lange adem' hebben en niet afhaken als mensen 2 keer de deur niet open hebben gedaan. Zij zijn goed in staat om lijnen te leggen en de juiste instantie in stelling te brengen. Daarmee wordt eerder en directer afgestemde zorg ingezet.

Kanttekeningen

De kanttekening die gemaakt kan worden is dat het hier gaat om een kleine groep respondenten. Echter de gemeente Haaksbergen is kleinschalig en het perspectief van circa 20 professionals is relatief een behoorlijk aantal. De tweede kanttekening is dat het een momentopname is, vlak na de start van de pilot.

Vervolg

Ten aanzien van deze eerste inventarisatie zijn er verschillende punten te concluderen en aanbevelingen te doen voor het vervolg van de pilot. Ten eerste, de pilot en de wijk-GGD'ers zullen in de dagelijkse praktijk (verder) vorm geven aan deze nieuwe functie in afstemming met andere professionals. Met anderen woorden: 'de tijd, zal leren'. Ten tweede, wat opvalt uit zowel de interviews als de vragenlijst, is dat professionals al positief zijn over de samenwerking binnen de gemeente, maar minder tevreden lijken te zijn over het toeleiden naar zorg, passende ondersteuning en de kwaliteit ervan.

In 2018 zal de vragenlijst nogmaals worden uitgezet en daarnaast zal er ook in afstemming met partners vanuit de gemeente Haaksbergen, de Noaberpoort (welzijn) en GGD Twente worden gekeken naar andere manieren om de pilot en de inzet van wijk-GGD'ers te monitoren.

Aanbeveling

Een aanbeveling is dat professionals in de domeinen van veiligheid, zorg,- en welzijn in het vervolg van deze pilot onder regie van de Wijk GGD'ers vooral met elkaar kijken naar hoe de kwaliteit van zorg en de toeleiding naar zorg verbeterd kan worden voor personen met verward gedrag. En vooral ook wat daarbij onder verstaan wordt en wat er mogelijk is. Een aanbeveling is daarbij om breed te inventariseren welke mogelijkheden er in het vrijwillig kader zijn vanuit wettelijke beperkingen en gemeentelijke verantwoordelijkheden.

Referenties

- Aanjaag team voor verwarde personen (2016). Doorpakken! Den Haag: Personen met verward gedrag.
- Klunder E., Vastert M. (2017). Projectplan Implementatie Wijk-GGD'er. Haaksbergen: gemeente Haaksbergen / GGD Twente.
- Schakelteam voor personen met verward gedrag (2017). Niemand tussen wal en schip: onverminderd urgent. Den Haag: Personen met verward gedrag.

Deze publicatie is tot stand gekomen met dank aan

Daphne Hendriks, Annemiek Jansen, Imke Hagedoorn
studenten Social Work, Saxion Hogeschool

Marlous Bruntink, *Noaberpoort*

Elke Klunder, *GGD Twente*

Margarita Vastert & Katleen Horck-Brummelhuis
Gemeente Haaksbergen

Leonie Aarsen
Het CCV

